

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

І. С. Бондаренко

«05» вересня 2023 р.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА
(МОРФОЛОГІЯ: ІМЕННИК, ПРИКМЕТНИК, ЧИСЛІВНИК, ЗАЙМЕННИК)

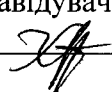
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
денної (очної) форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
освітньо-професійна програма: Українська мова та література

Укладач: Бойко Л. П., кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від “31” серпня 2023 р.
Завідувач кафедри української мови

 Р. О. Христіанінова

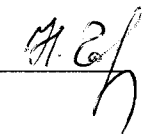
Ухвалено науково-методичною радою
факультету філологічного

Протокол № 1 від “05” вересня 2023 р.

Голова науково-методичної ради
факультету І. Л. Мацегора

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

 Н. В. Горбач

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 035 Філологія	Загальна кількість годин – 150	Семестр:	
		4-й	
Освітньо-професійна програма Українська мова та література	*Змістових модулів – 8	Лекції	
		28 год.	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Практичні	
		14 год.	
		Самостійна робота	
		108 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська мова (морфологія: іменник, прикметник, числівник, займенник)» є надання студентам знань про граматичну природу слів, їх граматичні категорії і систему формотворення та словозміни.

Основні **завдання** викладання дисципліни «Сучасна українська мова (морфологія: іменник, прикметник, числівник, займенник)»:

- забезпечити глибоке оволодіння теоретичними відомостями про морфологічні явища;
- розглянути традиційну та сучасну (функційну) класифікації лексико-граматичних класів слів і їхніх категорій;
- забезпечити засвоєння студентами граматичних норм сучасної української літературної мови;
- сформувати в майбутніх філологів творчий підхід до аналізу мовних явищ;
- розвивати уміння і навички зв'язного усного та писемного мовлення студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи, що забезпечують досягнення результатів навчання та компетентностей
<p>ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності.</p> <p>ЗК-5 Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК-8 Здатність працювати в команді й автономно.</p> <p>ЗК-10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-11 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-12 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій</p> <p>СК-2 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.</p> <p>СК-3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови</p> <p>СК-8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p> <p>СК-10 Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз українськомовних текстів різних стилів і жанрів.</p> <p>СК-13 Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі професійної і міжособистісної комунікації.</p> <p>СК-16 Знання теорії і володіння практичними навичками професійної підготовки учителя-філолога; здатність до проведення навчальних</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації).</p> <p>Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія).</p> <p>Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом).</p> <p>Дослідницький (самостійна робота з науковою літературою, робота з фактичним матеріалом).</p> <p>Інтерактивні (дискусія, мозковий штурм).</p> <p>Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань у СЕЗН Moodle за окремими темами й змістовими модулями, виконання практичних завдань, усне опитування.</p> <p>Підсумковий контрольний захід: екзамен, що передбачає письмову відповідь на 2 теоретичні питання і виконання морфологічного аналізу слів.</p>

занять у навчальних закладах різного типу.

ПРН 2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 8 Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 10 Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12 Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 17 Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 19 Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології..

Міждисциплінарні зв'язки. Морфологія як складник загального курсу сучасної української літературної мови органічно пов'язана з іншими його розділами: лексикологією (слово з граматичного погляду є основною морфологічною одиницею), фонетикою (при словозміні відбуваються різні фонетичні зміни та процеси), морфемікою (закінчення, формотворчі суфікси і префікси є засобом вираження граматичних значень), словотвором (за допомогою словотворчих афіксів творяться слова тієї чи тієї частини мови), синтаксисом (значна частина синтаксичних явищ зумовлена морфологічними), а також із суміжними лінгвістичними дисциплінами, зокрема з історичною граматикою (історія формування морфологічних категорій), орфографічно-пунктуаційним практикумом (правопис відмінкових закінчень), вступом до мовознавства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Граматика як наука

Тема 1. Граматика як розділ мовознавства

Граматика як учення про граматичну будову мови, її розділи. Морфологія як розділ граматики, її предмет та завдання. Зв'язок морфології з іншими мовознавчими дисциплінами. Основні граматичні поняття. Граматичне значення, його відношення до значення лексичного. Способи і засоби вираження граматичних значень слів у сучасній українській літературній мові. Граматична форма слова. Типи граматичних форм. Морфологічна парадигма. Елементи аналізму в граматиці сучасної української літературної мови. Граматична категорія. Система граматичних категорій у сучасній українській літературній мові. Поняття грамеми.

Змістовий модуль 2. Частини мови

Тема 2. Частини мови. Принципи їх класифікації

Частини мови як основні морфологічні одиниці. Проблема поділу слів на частини мови в сучасній лінгвістиці. Традиційні принципи поділу слів на частини мови. Сучасні класифікації лексико-граматичних класів слів. Повнозначні (самостійні) та неповнозначні (службові) частини мови. Вигуки. Проблема займенникових слів. Питання про частиномовний статус слів

категорії стану (предикативних прислівників) та модальних слів (модальних прислівників). Частина мови в шкільному курсі української мови. Ступені й різновиди взаємопереходу частин мови.

Змістовий модуль 3. Іменник як центральна частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників

Тема 3. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників

Іменник, критерії його вирізнення. Категорійне значення іменника. Загальна характеристика семантичних, морфологічних, словотвірних і синтаксичних особливостей іменника. Первинні та вторинні іменники. Проблема виділення займенникових іменників. Лексико-граматичні розряди іменників: категорія істот та неістот; власні й загальні назви; конкретні й абстрактні іменники; збірні, речовинні та одиничні (сингулятивні) іменники. Перехід іменників з одного лексико-граматичного розряду в інший.

Змістовий модуль 4. Морфологічні категорії іменника

Тема 4. Морфологічні категорії іменника

Категорія роду іменника. Семантико-граматичний та формально-граматичний зміст категорії роду, її морфологічне, словотвірне, синтаксичне та лексичне вираження. Проблема вирізнення іменників спільного роду. Хитання в граматичному роді іменників. Родова диференціація невідмінюваних слів. Рід аббревіатур. Категорія числа іменників, її значення та граматичні засоби вираження. Іменники, що мають повну числову парадигму. Субстантиви з неповною парадигмою числа: однинні (*singularia tantum*) і множинні (*pluralia tantum*), їхні групи і граматична специфіка. Засоби утворення форм множини в українській мові. Роль наголосу у вираженні категорії числа. Відмінок як міжривнева категорія. Система відмінків в сучасній українській літературній мові. Диференційні ознаки морфологічних і семантичних відмінків. Основні значення морфологічних відмінкових граем. Іменники, що мають нульову відмінкову парадигму.

Принципи поділу іменників за парадигматичними ознаками на відміни та групи. Парадигма іменників I відміни. Поділ іменників I відміни на групи. Парадигми іменників II відміни, розмежування граматичних синонімів. Відмінювання іменників із кінцевим **-р**. Поділ іменників II відміни на групи. Парадигматичні ознаки іменників III відміни. Система закінчень іменників IV відміни. Особливості відмінювання топонімів. Субстантиви, що перебувають поза відмінами. Особливості відмінювання множинних іменників та іменників з ознаками прикметникової парадигми. Морфологічний розбір іменника як частини мови.

Змістовий модуль 5. Прикметник як периферійна частина мови

Тема 5. Прикметник як частина мови: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки

Поняття про прикметник як частину мови. Категорійне значення прикметника. Семантичні та морфологічні ознаки прикметника. Проблема визначення кількості компонентів відмінкової парадигми прикметника в сучасній лінгвістиці. Характер категорій роду, числа та відмінка прикметників у сполученні зі змінюваними іменниками, що не мають форм словозміни, та з іменниками спільного роду. Форми прикметника в українській мові: повні стягнені, повні нестягнені та короткі. Синтаксичні функції прикметників.

Тема 6. Значеннєво-граматичні розряди прикметників. Відмінювання прикметників

Якісні прикметники, їхні семантичні та граматичні особливості. Міжривнева категорія ступенів порівняння якісних прикметників. Питання про статус, кількість граем категорії ступенів порівняння. Значення форм вищого (компаратива) і найвищого (суперлатива) ступенів порівняння. Творення синтетичних і аналітичних форм співвідносної міри якості вищого й найвищого ступенів. Категорія безвідносної міри якості предмета. Категорія суб'єктивної оцінки якості предмета.

Відносні прикметники, їхні семантичні групи та граматична специфіка. Присвійні прикметники як підсистема відносних, їхні граматичні властивості та особливості творення. Проміжні розряди прикметників. Поділ прикметників на групи. Особливості відмінювання прикметників твердої та м'якої груп і прикметників на **-лиций**. Питання про порядкові прикметники в лінгвістичній літературі. Морфологічний розбір прикметника як частини мови.

Змістовий модуль 6. Числівник у системі частин мови

Тема 7. Числівник як периферійна частина мови

Числівник як лексико-граматичний клас слів, його місце в системі частин мови. Шкільна й наукова традиція в інтерпретації числівника. Відмежування числівників від інших слів із кількісним значенням. Кількісні числівники. Питання про порядкові числівники в лінгвістичній літературі. Структурно-морфологічні розряди числівників.

Змістовий модуль 7. Словозміна числівника та синтаксичні функції

Тема 8. Особливості відмінювання числівника та синтаксичні функції

Типи відмінкових парадигм кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників. Синтаксичні функції кількісних та порядкових числівників. Зв'язок кількісних числівників з іменниками. Особливості наголошення числівників. Морфологічний розбір числівника як частини мови.

Змістовий модуль 8. Займенник у системі частин мови

Тема 9. Лексико-граматичні особливості займенників

Проблема частиномовного статусу займенникових слів. Морфологічна співвідносність займенників з іншими частинами мови. Категорійне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль займенників. Семантичні розряди займенників.

Тема 10. Парадигматичні та словотвірні ознаки займенників

Особливості відмінювання займенників. Словотвірні ознаки займенників. Проніміналізація. Субстантивація та партикуляція займенників. Наголошування займенників.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього год.	Аудиторні (контактні) год.			Самостійна робота год.	Система накопичення балів	
		Усього год.	Лекційні заняття год.	Практичні заняття год.		Практ. завд-ня	Усього балів
			о/д ф.	о/д ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	10	4	2	2	6	6	6
2	10	4	2	2	6	3	3
3	18	6	4	2	12	3	3
4	26	10	8	2	16	15	15
5	18	8	6	2	10	12	12
6	12	4	2	2	8	3	3
7	14	2	2	-	12	10	10
8	12	4	2	2	8	8	8
Усього за ЗМ	120	42	28	14	78	60	60
Підсумковий сем. контр. залік	30				30		40
Загалом	150				108		100

5. Теми лекційних занять

№ ЗМ	Назва теми	К-сть год.
		о/д ф.
1	Граматика як розділ мовознавства	2
2	Частини мови. Принципи їх класифікації	2
3	Іменник як центральна частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників	4
4	Морфологічні категорії іменника	8
5	Прикметник як частина мови: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки	2
	Значеннєво-граматичні розряди прикметників. Відмінювання прикметників	4
6	Числівник як периферійна частина мови	2
7	Особливості відмінювання числівника та синтаксичні функції	2
8	Лексико-граматичні особливості займенників	1
	Парадигматичні та словотвірні ознаки займенників	1
Разом		28

6. Теми практичних занять

№ ЗМ	Назва теми	К-сть год.
		о/д ф.
1	Граматика як розділ мовознавства	2
2	Частини мови. Принципи їх класифікації	2
3	Іменник як центральна частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників	2
4	Морфологічні категорії іменника	2
5	Прикметник як частина мови: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки	1
	Значеннєво-граматичні розряди прикметників. Відмінювання прикметників	1
6	Числівник як периферійна частина мови	-
7	Особливості відмінювання числівника та синтаксичні функції	2
8	Лексико-граматичні особливості займенників	1
	Парадигматичні та словотвірні ознаки займенників	1
Разом		14

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті та виконання практичного завдання	<p>Питання для підготовки:</p> <p>Тема 1. Граматика української мови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Граматика як учення про граматичну будову мови, її розділи. 2. Морфологія як один зі складників граматики. 3. Граматичне значення, його відношення до значення лексичного. 4. Граматична форма слова. Типи граматичних форм. Поняття морфологічної парадигми. 5. Граматична категорія. Поняття грамеми <p>Визначити граматичні значення повнозначних слів. Встановити способи вияву граматичних значень (синтетичні, аналітичні, суперсегментні) та засоби їх вираження у виділених словах.</p>	<p>За 1 практичне заняття студент може отримати максимально 3 бали.</p> <p>3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів. Усі граматичні значення та способи і засоби їх вираження визначені правильно.</p> <p>2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів,</p>	3

			неправильно визначено граматичні значення та способи і засоби їх вираження у третини слів 1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань, неправильно визначено граматичні значення та способи і засоби їх вираження в половини слів	
	Тестування	Тестування відбувається в системі Moodle за покликанням https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12047 (12 тестових питань)	Кожне тестове питання оцінюється в 0,25 бала	3
Усього за ЗМ 1 контр. заход	2			6
2	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті	Тема 2. Частини мови. Принципи їх класифікації 1. Поняття про частини мови та критерії їх виділення. 2. Традиційна класифікація частин мови. 3. Класифікація частин мови у сучасній лінгвістичній теорії. 4. Ступені взаємопереходу слів у системі частин мови: синтаксичний, морфологічний, семантичний.	За 1 практичне заняття студент може отримати максимально 2 бали. 3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів 2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і	3

			розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів. 1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.	
Усього за ЗМ 2 контр. захід	2			3
3	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті	Тема 3. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників 1. Іменник як частина мови, критерії його вирізнєння. 2. Семантичні, морфологічні, словотвірні та синтаксичні особливості іменника. Первинні й вторинні іменники. 3. Проблема виділення займенникових іменників. 4. Лексико-граматичні розряди іменника.	За 1 практичне заняття студент може отримати максимально 2 бали. 3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів 2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і	3

			розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів. 1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.	
Усього за ЗМ 3 контр. захід	1			3
4	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті	Тема 4. Морфологічні категорії іменника. Категорія роду іменника 1. Категорія роду іменника, її значення. 2. Семантико-граматичний і формально-граматичний зміст категорії роду, її морфологічне, словотвірне, синтаксичне та лексичне вираження. 3. Проблема вирізнення іменників спільного роду. Читання в граматичному роді іменників. 4. Родова диференціація невідмінюваних іменників. 5. Рід абrevіатур. 6. Категорія числа іменників, її значення та граматичні засоби вираження. Взаємозалежність між категорією числа та лексико-граматичними категоріями іменника. 7. Категорія відмінка та засоби її вираження. Система відмінків в сучасній українській літературній мові. 8. Іменники, що мають нульову відмінкову парадигму.	За 1 практичне заняття студент може отримати максимально 2 бали. 3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів 2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і	3

			<p>розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів.</p> <p>1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.</p>	
	Практичне завдання	Морфологічний аналіз іменника (4 слова)	<p>Максимально 4 бали.</p> <p>4 бали: усі слова проаналізовано правильно;</p> <p>3 бали: неправильно проаналізовано одне слово або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів;</p> <p>2 бали: неправильно проаналізовано два слова або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів;</p> <p>1 бал: правильно проаналізовано 1 слово, під час аналізу інших слів допущені грубі помилки</p>	4

	Тестування	Тестування відбувається в системі Moodle за покликанням https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12047 (32 тестових питання)	Кожне тестове питання оцінюється в 0,25 бала	8
Усього за ЗМ 4 контр. захід	3			15
5	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті	Тема 5-6. Прикметник як частина мови: семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки 1. Поняття про прикметник як частину мови. 2. Специфіка морфологічних категорій прикметника. 3. Проблема визначення кількості компонентів відмінкової парадигми прикметника в сучасній лінгвістиці. 4. Форми прикметника в українській мові: повні стягнені, повні нестягнені, короткі. 5. Лексико-граматичні розряди прикметників. 6. Категорія ступенів порівняння прикметників. 7. Поділ прикметників на групи за відмінюванням. Особливості відмінювання прикметників твердої та м'якої груп. 8. Явище ад'єктивації в українській мові.	За 1 практичне заняття студент може отримати максимально 2 бали. 3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів 2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів. 1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність	3

			викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.	
	Практичне завдання	Морфологічний аналіз прикметника (4 слова)	Максимально 4 бали. 4 бали: усі слова проаналізовано правильно; 3 бали: неправильно проаналізовано одне слово або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів; 2 бали: неправильно проаналізовано два слова або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів; 1 бал: правильно проаналізовано 1 слово, під час аналізу інших слів допущені грубі помилки	4
	Тестування	Тестування відбувається в системі Moodle за покликанням https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12047 (20 тестових питань)	Кожне тестове питання оцінюється в 0,25 бала	5
Усього за ЗМ 5 контр. заход	3			12
6	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті	Тема 7. Числівник як периферійна частина мови 1. Числівник у системі частин мови. 2. Морфологічні категорії числівників. 3. Розряди числівників за значенням і граматичними ознаками. 4. Структурні розряди числівників.	За 1 практичне заняття студент може отримати максимум 2 бали. 3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні	3

			<p>положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів</p> <p>2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів.</p> <p>1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.</p>	
Усього за ЗМ 6 контр. захід	1			3
7	Практичне завдання	<p>Тема 8. Особливості відмінювання числівника та синтаксичні функції</p> <p>1. Відмінкові парадигми кількісних числівників (власне-кількісних, збірних, дробових, неозначено-кількісних).</p> <p>2. Особливості словозміни порядкових числівників.</p> <p>3. Характер сполучуваності числівників з іменниками</p> <p>Виконання морфологічного розбору числівника</p>	<p>Максимально 4 бали.</p> <p>4 бали: усі слова проаналізовано правильно;</p> <p>3 бали: неправильно проаналізовано одне слово або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів;</p> <p>2 бали: неправильно проаналізовано два слова</p>	4

			або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів; 1 бал: правильно проаналізовано 1 слово, під час аналізу інших слів допущені грубі помилки	
	Тестування	Тестування відбувається в системі Moodle за покликанням https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12047 (24 тестових питань)	Кожне тестове питання оцінюється в 0,25 бала	6
Усього за ЗМ 7 контр. заход	2			10
8	Опитування (усне/письмове) на одному практичному занятті	Тема 9-10. Займенник у системі частин мови 1. Місце займенника в системі частин мови. 2. Загальнограматичне значення займенників. 3. Співвідношення займенників з іншими частинами мови. 4. Розряди займенників за значенням. 5. Відмінювання займенників.	За 1 практичне заняття студент може отримати максимально 3 бали. 3 бали отримує студент, якщо всебічно розкриває зміст теоретичних питань, відповідь повна, аргументована, залучається матеріал не лише обов'язкової, але й рекомендованої додаткової літератури, теоретичні положення ілюструються великою кількістю самостійно дібраних прикладів 2 бал ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає фактичні неточності і помилки у формуванні відповіді; не вміє глибоко і переконливо	3

			<p>обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів.</p> <p>1 бал ставиться, якщо студент не знає більшої частини матеріалу; порушує послідовність викладу думок; не розуміє суті поставлених додаткових запитань.</p>	
	Практичне завдання	Морфологічний аналіз займенника (5 слів)	<p>Максимально 4 бали.</p> <p>5 балів: усі слова проаналізовано правильно;</p> <p>4 бали: неправильно проаналізовано одне слово або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів;</p> <p>3 бали: неправильно проаналізовано два слова або ж трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів;</p> <p>2 бали: правильно проаналізовано 2 слова, трапляються окремі помилки під час аналізу інших слів;</p> <p>1 бал: правильно проаналізовано 1 слово, під час аналізу інших слів допущені грубі помилки</p>	5
Усього за ЗМ 8 контр. захід	2			8

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичні питання	<p>Виконання 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Граматика як розділ мовознавства. 2. Походження і значення терміна граматика. 3. Граматичне значення. Засоби вираження граматичних значень. 4. Граматична форма. Словоформа і форма слова. Поняття морфологічної парадигми. 5. Поняття граматичної категорія і грамеми. Типи граматичних категорій. 6. Походження і значення терміна «морфологія». 7. Частини мови та принципи їх виділення. Питання про модальні слова і категорію стану як окремі лексико-граматичні класи слів. 8. Традиційна й сучасна система частин мови. 9. Ступені та різновиди взаємопереходу частин мови. 10. Іменник як центральна частина мови. Лексико-граматичні розряди іменника (оглядово). 11. Лексико-граматична категорія конкретних/абстрактних іменників. 12. Іменникова категорія власних і загальних назв. 13. Іменники – назви істот та неістот. 14. Збірні іменники, їх характеристика. 15. Іменники з матеріально-речовинним значенням. 16. Іменники-сингулятиви. 17. Граматична категорія роду іменника. Способи і засоби вираження категорії роду. Родова диференціація невідмінюваних іменників. Рід аббревіатур. 18. Граматична категорія числа іменника, її зв'язок із лексико-граматичними іменниковими категоріями. Словозмінні і класифікаційні елементи в категорії числа. 19. Граматична категорія відмінка іменників. Основні значення 	Кожне тестове питання оцінюється в 1 бал	20

	<p>відмінкових форм. Невідмінювані іменники в українській мові.</p> <p>20. Поділ іменників на відміни. Іменники, що перебувають поза відмінами.</p> <p>21. Принципи поділу іменників на групи за відмінюванням.</p> <p>22. Особливості відмінювання іменників I відміни. Відмінювання іменників із суфіксом -ищ(е).</p> <p>23. Особливості відмінювання іменників II відміни. Відмінювання іменників із суфіксом -ищ(е).</p> <p>24. Особливості відмінювання іменників III і IV відмін.</p> <p>25. Прикметниковий тип відмінювання іменників.</p> <p>26. Роль наголосу у відмінюванні іменників.</p> <p>27. Перехід інших частин мови в іменники.</p> <p>28. Прикметник як периферійна частина мови. Семантичні групи прикметників (оглядово).</p> <p>29. Якісні прикметники, їхні граматичні особливості.</p> <p>30. Категорія співвідносної міри якості прикметників її форми.</p> <p>31. Категорія безвідносної міри якості, її форми.</p> <p>32. Категорія суб'єктивної оцінки якості.</p> <p>33. Відносні прикметники, їх граматичні особливості.</p> <p>34. Присвійні прикметники, їх характеристика. Творення присвійних прикметників.</p> <p>35. Повна (стягнена й нестягнена) і коротка форми прикметників.</p> <p>36. Особливості відмінювання прикметників твердої та м'якої груп.</p> <p>37. Формування числівникової системи української мови.</p> <p>38. Перехід інших частин мови в прикметники.</p> <p>39. Проблема частиномовної природи числівника. Морфологічні категорії числівників. Синтаксичні функції числівників.</p> <p>40. Семантичні розряди числівників (оглядово).</p> <p>41. Групи числівників за будовою.</p> <p>42. Власне кількісні числівники, їх характеристика. Особливості відмінювання власне кількісних числівників.</p> <p>43. Збірні числівники, їх характеристика та особливості відмінювання.</p> <p>44. Дробові числівники.</p> <p>45. Незначено-кількісні числівники, їх характеристика та</p>	
--	--	--

		<p>особливості відмінювання.</p> <p>46. Характер сполучуваності числівника з іменниками.</p> <p>47. Займенник, його місце в системі частин мови.</p> <p>48. Особові займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>49. Зворотний займенник, його характеристика.</p> <p>50. Вказівні займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>51. Присвійні займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>52. Означальні займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>53. Питально-відносні займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>54. Заперечні займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>55. Неозначені займенники, їх характеристика, особливості відмінювання.</p> <p>56. Перехід незайменникових слів у займенники. Явище прономіналізації.</p>		
	Практичне завдання	Виконання повного морфологічного аналізу іменника, прикметника, числівника та займенника у визначених викладачем реченнях (максимум 3 бали за кожен правильний розбір, у сумі – 12 балів), утворення присвійних прикметників від запропонованих іменників (3 бали), визначення відміни і групи за відмінюванням іменників (2 бали), відмінювання числівників (3 бали).	<p>Максимально 3 бали</p> <p>3 бали ставиться, якщо студент виконав аналіз усі завдання без жодної помилки або допустив несуттєву помилку;</p> <p>2 бали ставиться, якщо студент допустив 2-3 помилки;</p> <p>1 бал ставиться, якщо студент допустив 7-9 помилок;</p> <p>0 балів ставиться, якщо студент не виконав завдання</p>	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Алексієнко Л. А., Зубань О. М., Козленко І. В. Сучасна українська мова: морфологія : підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 524 с.
2. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
3. Лаврінець О. Я., Симонова К. С., Ярошевич І. А. Сучасна українська літературна мова. Мофеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
4. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
5. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін. ; за ред.. С. О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.
- 6.

Додаткова:

1. Арполенко Г. П., Городенська К. Г., Щербатюк Г. Х. Числівник української мови. Київ, 1980. 179 с.
2. Безпояско О. К. Іменні граматичні категорії (функціональний аналіз). Київ : Наукова думка, 1991. 172 с.
3. Борецький В. В. Транспозиційні відношення у сфері семантико-граматичних категорій іменника : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02. Київ, 2008. 19 с.
4. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови. Київ : Наукова думка, 1987. 231 с.
5. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наукова думка, 1988. 256 с.
6. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови : академ. граматики укр. мови / за ред. І. Вихованця. Київ : Унів. вид-во „Пульсари”, 2004. 400 с.
7. Глібчук Н. М., Добосевич У. Б. Сучасна українська мова. Морфологія. Практикум : навч. посібник. Київ : Знання, 2009. 486 с.
8. Грищенко А. П. Прикметник в українській мові. Київ : Наукова думка, 1978. 207 с.
9. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови : морфологія : монографія. Донецьк : ДонДУ, 1996. 437 с.
10. Кононенко І. В. Прикметник у слов'янських мовах : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2009. 495 с.
11. Костич Л. М. Історія суфіксальної деривації якісних прикметників української мови : монографія. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2004. 287 с.
12. Костусяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови : монографія. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 452 с.
13. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови : морфологія. Вінниця : Поділля-2000, 2003. 464 с.
14. Матвіяс І. Г. Іменник в українській мові. Київ : Радянська школа, 1974. 184 с.
15. Мерінов В. В. Функціонально-категорійна аспектуальність граматичного роду іменника в українській мові : монографія. Харків, 2005. 365 с.
16. Мороз Т. Ю. Семантико-граматична асиметрія морфологічних категорій іменника : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02. Харків, 2008. 18 с.
17. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови : монографія. Київ, 1997. 231 с.

18. Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребницький Г. М. Граматика української мови : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2008. 544 с.
19. Плющ М. Я. Категорія відмінка в семантико-синтаксичній структурі речення. Київ : Вид-во Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2016. 252 с.
20. Сучасна українська літературна мова. Морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1969. 583 с.
21. Цілина М. М. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : навч. посіб. для дистанційного навчання. Київ : Університет «Україна», 2009. 195 с.

Інформаційні ресурси:

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія : підручник. Київ : Либідь, 1993. 336 с. URL: <http://uareferats.com/index.php/book/details/232>
2. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови : академ. граматика укр. мови / за ред. І. Вихованця. Київ : Унів. вид-во „Пульсари”, 2004. 400 с. URL: https://www.pulsary.com.ua/shop/index.php?id_product=88&controller=product&id_lang=3
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2004. 336 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Horpynych_Volodymyr/Morfolohiia_ukrainskoi_movy.pdf
4. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Київ : Вища школа, 1983. 264 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Leonova_Mariia/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Morfolohiia/
5. Плющ М. Я. Граматика української мови : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. : у двох частинах. Ч. 1 : Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Вища школа, 2005. 286 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000663>
6. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін. ; за ред. С. О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11333/1/%D0%A1%D0%A3%D0%9B%D0%9C_%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BD.pdf
7. Українська мова (морфологія): теоретичний блок : навч. посіб. для студентів 1 курсу, які навчаються за напрямом підготовки 6.020303 Філологія (кредит.-модул. система) / авт.-упоряд. Г. В. Купрікова. Харків : Вид-во НУА, 2015. 104 с. URL: http://www.nua.kharkov.ua/images/stories/Kafedri/Kaf_Ukrainovedenya/metod_obespechenie/kuprikova_konspekt_lectiy%20um_rp_1.pdf
8. Юшук П. І. Українська мова : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Либідь, 2004. 640 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk661731.pdf>

